

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Voor wie ga je naar de kerk? (3)

(verslag van een „themadienst“)

We komen nu toe aan het derde antwoord op de vraag: voor wie gaan we naar de kerk? Het antwoord: voor elkaar.

Uitgangspunt voor de bespreking van dit gedeelte van het antwoord was Hebr. 10:23-25. Deze verzen werden weer door een van de jongeren gelezen.

In Opbouw van 26 juli 1985 heb ik, onder de titel: „Geloven, samen doen“ nogal uitvoerig over deze verzen geschreven. In de behandeling nu – die iets minder dan een derde gedeelte van de hele preek in de themadienst omvatte – komen wel dezelfde gedachten naar voren als in die van verleden jaar, maar uiteraard in een andere en wat kortere vorm.

In het vorige gedeelte hebben we het gehad over een verjaardagsfeestje; het is niet leuk om dat te moeten missen. Je kunt via een videobandje en de nagebrachte tractatie nog een beetje delen in de feestvreugde, maar je was er niet echt bij. En dat maakt van een feestje nu juist een feestje: dat je er samen bent. Een feestje bouwen op je eentje gaat moeilijk.

Nu is het, wanneer je een feestje moet laten schieten, niet alleen zo, dat jij het feestje mist – de keerzijde is, dat de anderen jou missen. En die komen dan b.v. net een man tekort voor een spel. Het kan wel eens gebeuren, dat kinderen tegen elkaar zeggen: niet weg-blijven, hoor – het is veel te leuk. Kinderen moeten dat wel eens zeggen: ook onder hen lopen er figuren rond, die nooit ergens zin in hebben. Die altijd zeggen: ik doe liever wat anders. Of nog liever helemaal niets. De anderen zullen toch proberen, zo iemand ook mee te krijgen: Kom joh, je hoort er ook bij. Je zult zien, hoe fijn het is om mee te doen. Zo probeer je elkaar mee te krijgen: iedereen, die uitgenodigd is, hoort er bij.

—☆—

In een sportclub is dat nog veel belangrijker dan bij een feestje. Als je ingedeeld bent voor een

DOOR
G. VAN ATTEN
GORINCHEM

wedstrijd, kun je niet zo maar zeggen: ik blijf thuis, ik heb geen zin. Natuurlijk heb je wel eens geen zin; dat overkomt iedereen wel eens. Maar: je zet je daar over heen. Je moet wel. Je hoort immers bij de ploeg. Als een uit een team niet komt opdagen, moet je de rest maar eens horen mopperen. Mopperen we op die manier op elkaar als iemand niet in de kerk is? Willen we allemaal net zo graag meedoen – of, als we een keer geen zin hebben, ons daar toch maar overheen zetten – als bij een wedstrijd? Het is niet zo gek, om dit beeld te gebruiken. De bijbel spreekt nogal eens in termen, die aan de sport zijn ontleend.

—☆—

Ik denk nu weer aan het verhaal over de bijeenkomst in Jeruzalem, waar we van gelezen hebben in Neh. 8. Mensen hadden daar de wet gehoord en waren er verdrietig onder geworden. Ze hadden ook gehoord: deze dag is een feestdag. Droog Uw tranen, en ga feest vieren. Wees blij met Uw God. En zorg, dat ook de mensen die

er niet waren, een beetje feestvreugde meekrijgen: breng ook hun van het lekkers, dat U hebt meegebracht.

Zo zijn de mensen in Jeruzalem samen feest gaan vieren in de kerk – en dachten aan degenen, die er niet bij waren.

Zo leerden ze, dat ze bij elkaar hoorden en samen verder moesten.

—☆—

Ook in de verzen uit Hebr. 10, die we hebben gelezen, gaat het over dat bij elkaar horen en samen verder moeten. Daar staat eerst, in vers 23, dat de Here trouw is. Daarom moeten we het geloof en de hoop vasthouden – niet loslaten dus. Dan, in vers 24, dat we op elkaar moeten letten, net als de leden van een team. Daarom moeten we de gemeente niet in de steek laten, niet net doen of we er niet bij horen; we moeten de eigen bijeenkomst niet verzui- men.

Want, staat er dan, U ziet de dag naderen.

Die dag is de dag van de Here Jezus.

Nu denk ik weer aan het beeld van de tuin, dat ik vorige keer gebruikt heb. Op die dag van de Here Jezus moet elk plantje zo mooi mogelijk bloeien voor de Here. Ieder plantje heeft dan zijn eigen plaats, elke bloem haar eigen kleur. Bij elkaar is het zo geweldig mooi, dat je er met plezier naar kijkt. Juist naar al die bloemen samen.

Er is vaak van dat kleine spul in de tuin voor randen en perken. Eén bloemetje of plantje daarvan zie je bijna niet, maar een hele rand of een heel perk is prachtig. Een border vol verschillende kleuren is schitterend.

Maar: als er een plant of een plantensoort uitvalt, komt er een lelijk gat. Dan is heel de border bedorven. Zo'n gat is net een litteken.

Inhoud

- 225 Ds G. van Atten,
Voor wie ga je naar de kerk? (3)
- 226 Drs H. de Jong,
Het „Bangui-project“ (3)
- 227 Drs P. J. van Kampen,
Eens of steeds opnieuw
(VII. Ons Geloof) – slot
- 228 Drs W. G. Rietkerk,
Christelijke toekomst-
verwachting (2)
- 229 T. Hoekstra,
De dichter Revius (3)
- 230 G. A. Bakker,
En, hoeveel mensen heb je bekeerd?
- 231 Drs C. M. Breman,
Een detective rondom
het ambt en de plaats
van de vrouw in de ge-
meente (1)

Littekens blijf je lang zien. Ze blijven soms ook heel lang pijn doen.

—☆—

Zo horen we er allemaal bij in de kerk, de kleinen en de groten. We hebben allemaal een eigen plaatsje van de Here gekregen in de gemeente, om samen er te zijn voor God. En omdat we er samen zijn voor God, zijn we er ook voor elkaar. Omdat de Here er is voor ons allemaal, en niet alleen maar voor deze of voor die. Samen in de kerk zijn betekent: samen onderweg zijn naar die dag van de Here Jezus. Samen een huis zijn, waar de Here zelf graag is en waar wij graag zijn. En waar we niemand willen missen.

—☆—

Aansluitend aan dit laatste gedeelte zongen de leden van de jeugdverenigingen Gez. 320:1 en 4. De dienst (een middagdienst) werd verder afgesloten met de voorbeden, de gezongen geloofsbelijdenis en de zegen.

Het „Bangui-project“ (3)

In het voorgaande stipte ik twee punten aan waarop wij gestuit zijn bij ons werkbezoek aan de theologische fakulteit van Bangui. Het eerste punt betrof de foutloosheid van de Heilige Schrift. Dat leefde meer onder de staf en de studenten vervulden daarbij de rol van niet al te geïnteresseerde toeschouwers. Het andere ging over de kontekstualiteit van de theologie, dat wil zeggen over de vraag in hoeverre de theologie Afrikaans zou kunnen en mogen zijn. Daarvoor was de belangstelling onder de studenten veel groter. Ik wil nu bij beide vraagstukken een voorbeeld geven van hoe ik daar in het werk zelf mee te maken kreeg.

Dat was bij de lektuur van Genesis 22, het hoofdstuk van Abraham's offer. Ik behandelde dat hoofdstuk in verband met het thema dat ik aan de orde had gesteld, namelijk de exodus uit Egypte als onderdeel van de grotere beweging die Israël zou brengen bij het Immanuël-geheimenis op de Sion. Het Oude Testament zelf verzet er zich tegen (zo is mijn opvatting) in twee traditie-ketens uiteen gescheurd te worden: die van de Uittocht en die van de Sion, zoals te vaak gebeurt. Die twee behoren samen. Dat zien we reeds in de geschiedenis van Abraham. Diens 'uittocht' uit Ur der Chaldeeën vindt haar bekroning in de reis naar het land Moria, de latere 'berg des HEREN' (Gen. 22 : 14). De lijn die Genesis 12 naar het beloofde land trekt, wordt in Genesis 22 naar het geestelijke centrum van dat land doorgetrokken. Het geestelijke centrum, want de preciese lokatie waar Abraham Isaäk geofferd heeft is later in het vergeetboek geraakt. In David's dagen ligt daar een dorsvloer overheen. Het hoofdstuk 2 Samuël 24 beschrijft langs welke wonderlijke weg die plaats als toevallig maar in werkelijkheid op Gods eigen aanwijzing is teruggevonden en daarmee als bouwterrein voor de tempel is aangewezen (1 Kron. 22 : 1 en 2 Kron. 3 : 1). Reeds Abraham dus maakte kennis met het uiteindelijke doel van Gods weg met hem en zijn nageslacht. Zoals Gezang 3 van het Liedboek zegt: „Uit Oer is hij getogen ten antwoord op een stem / die riep hem uit den hoge op naar Jeruzalem.“

—☆—

In dit verband nu stond ik stil bij vs 4 van het hoofdstuk: „Toen Abraham op de derde dag zijn ogen opsloeg zag hij de plaats uit de verte“. Ik zette uiteen dat deze opmerking natuurlijk in de eerste plaats funktioneert in het verhaal zelf en de lokale afstand aanduidt die Abraham van de plaats van het

DOOR H. DE JONG AMSTERDAM

offer scheidde. Maar dat daarbovenuit in deze woorden ook heel goed een verwijzing kan steken naar een figuurlijke en zelfs een geestelijke betekenis. Een figuurlijke betekenis in de zin van Joh. 8 : 56 en Hebr. 11 : 13: Abraham heeft **lang van tevoren** (uit de verte) 'n glimp opgevangen van de betekenis die Sion later in Israël zou hebben. En een geestelijke betekenis in de zin van 1 Petr. 1 : 12: zoals zelfs de engelen niet konden doordringen in het geheimenis van de verzoening ondanks de nieuwsgierige blik van de cherubs boven de ark zo werd ook Abraham slechts **bij gelijkenis** (een vader offert zijn kind) betrokken bij wat er uiteindelijk in het heiligdom achter het voorhangsel zou gebeuren. Slechts uit de verte mocht hij er naar kijken. Zoals dan ook het latere Sion een eigenaardige openheid naar de toekomst toe behield. De verteller die dit Sion als plaats des heiligdoms kende zegt immers niet: 'en op de berg des HEREN is daar nu in voorzien', maar: „Op de berg des HEREN **zal** er in voorzien worden“ (vs 14). Sion zelf wees ook weer boven zichzelf uit.

—☆—

Toen ik dit alles zo hardop overwoog hoorde ik enig gegniffel uit de zaal. Op mijn vraag wat er aan de hand was, zei een van de studenten: U schijnt niet in het auteurschap van Mozes van de Pentateuch te geloven. Ik had deze vraag natuurlijk kunnen voorzien maar toch verraste ze mij omdat ik met dat auteurschap altijd nogal globaal omgesprongen ben, deels ook wel uit gebrek aan interesse voor dat probleem. Zeker draagt het begin van de Bijbel zeer sterk het stempel

van Mozes. In die zin kun je spreken van de boeken van Mozes. Maar of dat ons er nu toe verplicht te geloven dat alles van Genesis tot en met Deuteronomium door Mozes geschreven is („behalve misschien zijn eigen dood en begravenis in Deutr. 34“, zoals een foutloosheid-theoloog mij zei), dat gaat mij echt te ver. Bij mij hebben de woorden 'Mozes zegt hier...', als ik de Pentateuch aan het uitleggen ben een wat ruimere betekenis. Veel is van later datum, misschien de hele vormgeving wel. Maar wat van later datum is, is daarom nog niet uit de duim gezogen. Ook niet uit de 'vrome' duim. En daarin verschil ik van degenen die dateringskwesies gebruiken om twijfel te zaaien aan de betrouwbaarheid van wat de Schrift ons meedeelt. Want het mag dan waar zijn - althans ik houd het daarop, dat wij de bijbelse werkelijkheidsvoorstelling niet zomaar naast gegevens van elders kunnen benutten voor een preciese rekonstruktie van de (oudste) geschiedenis van wereld en mensheid (de bijbelse voorstelling is daarvoor veel te samenvattend, is mijn indruk), nog veel meer waar is het dat de Schrift ons een betrouwbare en bruikbare greep geeft op onze (ook oudste) geschiedenis die wij moeten kennen om onze plaats tegenover God en de naaste in te nemen. Probleemloos en zonder gewetensmoeite kunnen we daarom de Schrift in al haar letterlijkheid navertellen en gebruiken in prediking en catechese.

—☆—

Maar ik zie dat ik me nu weer laat verleiden om erg veel hooi in één keer op mijn vork te nemen. Daarom weer terug naar die vraag naar Mozes' auteurschap. Wat Genesis 22 vertelt over Abraham's offer is aan Mozes' dagen voorafgegaan. Daar houden we in geloof aan vast. Mozes zal er van geweten hebben en zal er tot zijn volk over gesproken hebben. Maar heeft hij dat gedaan in de vorm waarin het hoofdstuk zoals wij dat nu kennen het ons meedeelt? Dat blijkt niet. Volgens vers 14 staat de verteller in een 'heden' dat de berg des HEREN als plaats des heiligdoms kende. Men kan natuurlijk beweren dat het tweede stuk van vers 14 in de tijd na David/Salomo aan het reeds bestaande Genesis 22 is toegevoegd, maar erg sterk is zo'n bewering niet. En als wat ik over vs 4 gezegd heb waar is, is ze al helemaal onmogelijk. De verwijzing naar Sion is te essentieel en is ook te zeer met het gehele verhaal verweven

dan dat ze achteraf zou kunnen zijn toegevoegd. En waarom zouden we ook tot zo'n noodsporang onze toevlucht nemen? Om Mozes' auteurschap te redden? Maar als het de Heilige Geest nu eens heeft goed gedacht deze geschiedenis waarvan de herinnering al langer bewaard werd, haar uiteindelijke vormgeving te doen vinden op een tijdstip waarop de grote betekenis ervan in volle duidelijkheid was doorgebroken? En dat was na de oprichting van het heiligdom op de Sion.

—☆—

Om even ter vergelijking naar het Nieuwe Testament te gaan: wij weten dat de evangelies niet 'onderweg' zijn geschreven, niet in het onmiddellijke vervolg van Jezus' woorden en daden. Natuurlijk is de herinnering eraan van meet af bewaard gebleven, maar beschréven zijn ze toch pas na het lijden en de opstanding van onze Here. Dat wil zeggen op een moment dat de woorden en daden van de Heiland in hun diepste strekking aan de dag waren getreden. En je kunt de evangelies daarom ook typeren als een verzameling van lijdens- en opstandingsverhalen. 'Onderweg' zijn de discipelen niet verder gekomen dan vermoedens daaromtrent; ze hebben slechts 'uit de verte' gezien. Na Golgotha en Pasen kon het door Jezus gesproken en gedane pas volwaardig worden verteld en met de kleuren van dat diepte- en hoogtepunt worden geschilderd. En vooral aan het vierde evangelie is dat het duidelijkst te zien, want dat beschrijft de gebeurtenissen van Jezus' aardse leven niet alleen vanuit Golgotha en Pasen maar zelfs mede vanuit het effect dat ze in de beginnende kerk gehad hebben, - zoals bijvoorbeeld bij de arbeid onder de Samaritanen (Joh. 4 en Hand. 8) heel aardig blijkt. Zo laat de Heilige Geest geschiede feiten rijpen tot schrijvenwordens toe. Ik weet wel dat tussen het gebeuren van Genesis 22 en de beschrijving daarvan in de tijd van David/Salomo een veel langere tijd ligt dan tussen het 'geschieden' en het 'vertellen' van het evangelie, maar op dat verschil in tijd stuit je vaker wanneer je 'Oud' en 'Nieuw' met elkaar vergelijkt. De 'heilsdichtheid' is in het Nieuwe Testament groter dan in het Oude. Zo ongeveer heb ik de jongelui geantwoord nadat ik daarvoor een beetje uitstel bij ze bedongen had. Ik doe hiervan verslag omdat het me hevig interesseert hoe wij kunnen vermijden

dat wij in de nieuwe situatie van het Afrikaanse kontinent oude en nutteloze kwesties introduceren die hier massa's tijd hebben gekost en hoegenaamd geen winst hebben opgeleverd. Als we dáár de fakkel doorgeven dan mag toch wel blijken dat we hier iets geleerd hebben. Iets geleerd hebben uit de kerk-

en geloofverwoestende vrijzinnigheid, iets geleerd hebben óók uit orthodoxe overdrijvingen die een gezonde uitleg van de Schrift in de weg kunnen staan. Maar - bij dat belangwekkende Genesis 22 deed ik nóg een interessante ervaring op. Daarover een volgende en laatste keer.

Eens of steeds opnieuw?

VII. Ons Geloof (slot)

Het is uitgesloten ... dat wij zulke beweringen geloven. Christus is namelijk maar eenmaal voor onze zonden gestorven en na uit de doden te zijn verrezen sterft Hij niet meer en zal de dood verder geen macht meer over Hem hebben. Ook wij zullen na onze verrijzenis altijd bij de Heer zijn, tot wie wij nu de woorden richten waartoe de heilige psalm ons aanspoort: 'Gij, Heer, zult ons bewaren en gij zult ons behoeden voor dit geslacht, tot in eeuwigheid.'

Augustinus, *De Stad van God*, XII, 14¹⁾

Te combineren?

Wie kijkt in allerhande literatuur over reïncarnatie merkt dat maar sporadisch de Bijbel geciteerd wordt, om het geloof in de herhaalde levens te ondersteunen. Van de Kerkvaders ken ik er geen die er in geloofde. En een aantal van hen kende dit geloof, van tamelijk nabij zelfs. In latere tijden ook weet ik geen theoloog van belang die reïncarnatiegeloof met de Bijbel wist te verbinden, behalve in onze eeuw de Britse Methodistische bisschop Leslie Weatherhead.

Alleen in Antroposofische kring is men nog steeds doende de Bijbelse gegevens en het verhaal van de herhaalde levens met elkaar te combineren.

„Bewijzen”?

Slechts een paar teksten worden geciteerd, steeds opnieuw. Misschien is het niet gek ze op een rij te zetten. De eerste is de al eerder genoemde tekst, **Galaten 6 vers 7**: „Want wat een mens zaait, zal hij ook oogsten.” Zelfs een snel lezen van de tekst laat al zien dat er geen enkele reden, laat staan noodzaak, bestaat die tekst uit te leggen in de richting van reïncarnatie.

De tweede serie teksten betreft de koppeling van Elia met Johannes de Doper. Met name **Mattheüs 11 vers 13 en 14**. Als over Johannes de Doper gespro-

**DOOR
P. J. VAN KAMPEN
ZEIST**

ken wordt, staat er: „Hij is Elia, die komen zou”.

Daarbij dienen wel een paar dingen te worden opgemerkt. Allereerst, dat Elia, volgens de Schrift, niet gestorven is! Hij werd levend ten hemel opgenomen. Dat maakt het al een complex geval van 'terugkomen'! (2 Koningen 2).

In de tweede plaats, staat datzelfde ook anders verwoord. „En hij zal voor zijn aangezicht uitgaan in de geest en de kracht van Elia...” (**Lukas 1 vers 17**). Aan de hand van die tekst merkt de kerkvader Origenes het volgende op: „Het lijkt me toe dat er in deze tekst geen sprake is van Elia's ziel, want anders zou ik vervallen tot het leerstuk van de zielsverhuizing, dat aan de kerk vreemd is en noch door de apostelen is overgeleverd noch in de Schrift wordt geleerd. ... Let erop dat hij (Lukas) niet zegt „in de ziel van Elia”, maar „in de geest en de kracht van Elia”.

Een verder argument is dat in **Johannes 1 vers 21**, Johannes de Doper duidelijk met „nee” antwoordt, als hij de vraag krijgt of hij Elia is. Tenslotte, als Mozes en Elia sa-

men met Christus op de Berg der Verheerlijking verschijnen, krijg je uit het beschrevene niet de indruk dat het hier gaat om Elia, oftewel tevoren Johannes de Doper, oftewel daarvoor weer Elia... of zoiets.

Je kunt, samenvattend, wel geloven dat Johannes de Doper de gereïncarneerde Elia was, maar je bent op geen enkele wijze in gezelschap van de Bijbel zelf. Of van Elia!

De moeilijkste tekst

De derde tekst vind ik zelf de moeilijkste. Mogelijk dat er onder de lezers mensen zijn die daar hun visie eens op willen geven. Het betreft de tekst in **Johannes 9**, de eerste verzen. Er is een blind **geborene** en de discipelen vragen de Heer: „Wie heeft gezondigd, deze of zijn ouders, dat hij blind geboren is?” (vers 2).

Gelóófd en de discipelen in reïncarnatie, in een karma-principe? Het valt niet mee om dat elders in de Bijbel aan te tonen! Christus gaat ook niet op de vraagstelling in. Hij geeft geen enkele aanleiding te menen dat de hier vermelde suggestie juist kan zijn.

Het meest gelukkig (tot nu toe) lijkt me de suggestie dat ook toen al (zoals een eeuw of twee later kennelijk aantoonbaar aanwezig was) mensen geloofden dat een vrucht al in de moederschoot kon zondigen. In dat geval zouden de discipelen het niet over een vorig leven, maar over de periode vóór de geboorte hebben.

Eens en voor altijd!

Dat waren alle teksten die reïncarnatie-aanhangers uit de Bijbel kunnen citeren. De oogst is voor hen toch wel pover te noemen. De belangrijkste teksten die in een andere richting wijzen zijn feitelijk al wel eerder genoemd. Met name de tekst uit het einde van **Hebreeën 9** (vanaf vers 26) acht ik afdoende. Het anti-cyclische doortrekt de geloofs- en geschiedbeschouwing van de hele Bijbel. Vandaar het citaat van Augustinus, bovenaan. (Het kostte me wat

Redaktie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redaktie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

tijd om het in dat lijvige werk op te zoeken.)

De conclusie is duidelijk. Nu het geloof in reïncarnatie ook in onze samenleving zo toeneemt, zullen we de Bijbel als **wapen** moeten hanteren. Ik denk dat dit 'geloof' wel eens lang bij ons zal kunnen zijn. Ook meen ik dat we de bestrijding ervan serieus ter hand moeten nemen. Deze serie artikelen was er een poging daartoe.

Belangrijker echter is onze levensstijl, dunkt me. We zullen aandacht moeten geven aan het onderricht van de Bijbel aangaande het leven hierna. Misschien is een meer directe prediking en een spreken over de opstanding, ook van ons, van ook onze verheerlijking, en het eeuwig zijn bij Hem, uiteindelijk de enige afdoende bestrijding.

¹⁾ Geciteerd uit: Aurelius Augustinus, *De Stad van God*, vertaald en ingeleid door Gerard Wijdeveld. Ambo-Polak & van Gennep. 1983. p. 560, 61.

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Consulten voor Maatschappelijk Werk en Psychotherapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen.

Voor een afspraak met de maatschappelijk werkster of psycholoog kunt u bellen met het bureau van de Stichting: Kooikerseind 88, 3995 BR Houten, tel. 03403-77071, vragen naar Mw. Anita Godschalk. Bij afwezigheid kunt u uw boodschap inspreken op het antwoordapparaat of verzoeken terug te bellen voor het maken van een afspraak.

Christelijke toekomstverwachting (2)

(Lezing op de Opbouw-vergadering d.d. 24 mei 1986.)

In het eerste artikel over dit onderwerp is de vraag gesteld of het wel zo schriftuurlijk is om te geloven in de ondergang van de wereld. De Bijbel spreekt juist van een gedaante-verandering, in ten diepste hoopvolle termen. Denk maar aan Romeinen 8 : 22.

In barensnood

Heel de schepping zucht nu nog - maar het is het zuchten van een schepping in barensnood - ze draagt het Kind van de nieuwe wereld al in zich zoals de pop de vlinder in zich draagt! De wortel van alle milieu-verontreiniging is weggenomen en de angel van alle vergankelijkheid in de dieren, planten en sterrenwereld is eruit. Nu wacht alles op de dag waarop deze schepping zal gaan delen in de heerlijke vrijheid van de verlorene kinderen van God.

In 1 Corinthe 15 herhaalt Paulus deze belofte als hij zegt, met een strekking die ineens veel breder is dan alleen het menselijke bestaan: „Dit spreek ik evenwel wel uit broeders: dit vergankelijke beëft de onvergankelijke niet. Allen zullen wij niet ontslapen maar allen zullen wij een metamorfose ondergaan - in een ondeelbaar ogenblik bij de laatste bazuin. Want de bazuin zal klinken en de doden zullen onvergankelijk opgewekt worden en wij zullen veranderd worden en dan strekt Paulus daarna zijn armen wijd uit om allen er mee te omvatten wat door de mens in de onvergankelijkheid is gaan delen, als hij zegt in het neutrum - „want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke moet onsterfelijke aandoen”. Al wat sterfelijk en vergankelijk is zal op dat moment in die onsterfelijke delen!

Hier hebben wij duidelijk voor ons wat de bijbel leert over de toekomst van onze aarde. God blijft zijn schepping trouw en zal niet rusten voor Hij haar verheerlijkt heeft.

Vroomheid — of angst?

Het lijkt dus wel vroom als christenen de ondergang van de wereld verwachten - maar het is het niet!

Nu wij het jaar 2000 naderen denken wij terug aan die christenen die al rond het jaar 1000 zich terugtrokken op een berg in Italië om daar de ondergang van de wereld op 31 december tegemoet te zien.

Mijn eerste twee stellingen¹⁾ voor deze lezing bedoelden inderdaad te zeggen dat het zingen over de ondergang van de wereld - of het verfilmen van schrikbeelden over de dag waarop de wereld vergaat wellicht uit een z.g. christelijke traditie stamt (hoewel ook niet-christelijk denken vele stromingen kent die volop aan doemdenken doen, volgens Rom. 8 is het helemaal niet christelijk. Wij wachten op de vernieuwing van deze wereld, op de staf van de „Great Magician”, de adem van het Lam, die straks het aanzien van deze wereld veranderen zal. Iets om naar uit te zien, maar ook iets om je voor in te zetten. Want als een vrouw weet dat er straks een nieuwe baby geboren

DOOR W. G. RIETKERK UTRECHT

wordt zal ze nú al zorgen voor gezonde voeding voor het kindje dat nu nog aan het oog onttrokken is. Er is vanuit deze visie heel veel te doen in onze nu nog gebroken maar toch van toekomstig heil zwangere wereld!

Wereldbrand?

Maar nu dan de 2e etappe van mijn lezing. Wat nu met al die moeilijke teksten die ons toch wel lijken te spreken over de ondergang van de aarde? Spreken ze echt over een wereldbrand en een vergaan van deze aarde en de werken daarop zullen geoordeeld worden maar in gelezen?

2 Petrus 3 : 10 „De dag van de Heer zal komen als een dief. Dan zullen de hemelen met gedruis vergaan en de elementen door vuur vergaan (ze zullen brandend worden losgemaakt of ontbonden) en de aarde en de werken daarop zullen geoordeeld worden.”

Het is een van de moeilijkste verzen uit de bijbel - want u zult vele andere vertalingen aantreffen dan het NBG als u er een studie van maakt. Zo bad de middeleeuwse Griekse grondtekst: „en de aarde en de werken die daarin zijn zullen verbranden.”

Calvijn

Het is nog verbluffend om te zien hoe Calvijn met deze foute tekst het goede accent legde.

Ook al zegt Calvijn (beperkt als hij was in zijn vertaling tot de rij van middeleeuwse handschriften) dat hemel en aarde zullen branden, hij voegt er direkt een aantal opmerkelijke toevoegingen aan toe die precies de goede bijbelse uitleg geven aan Petrus belofte, nl. „Het is niet Petrus' bedoeling om een subtiele uiteenzetting te geven over vuur en storm, nee hij geeft alleen een aanloop tot de vermaning om naar nieuwheid des levens te streven. Zoals hemel en aarde zullen worden gereinigd door vuur zo dat zij passend mogen zijn voor het Koninkrijk van God, zo is vernieuwing in de mensen nog veel grotere noodzaak.” Later zegt hij nog eens: Het bederf van hemel en aarde zal door vuur worden gereinigd, hoewel zij als scheppingen van God zuiver zijn.” En tenslotte eindigt Calvijn de woorden: Ik zal tenslotte nog één ding zeggen over de elementen van de wereld, nl. dat zij zullen verteren (be consumed) alleen maar om een nieuwe kwaliteit te verkrijgen, terwijl immers hun substantie gelijk blijft, zoals gemakkelijk kan worden geconcludeerd uit Rom. 8 : 21 en andere passages (12, 365).”

Niet verloren doch gevonden

Maar laat mij u nu eerst duidelijk maken wat er eigenlijk behoort te staan in 2 Petrus 3 : 10.

De latere (na de middeleeuwen) gevonden veel jongere handschriften, de Sinaiticus en de Vaticanus (met enkele gezaghebbende papyri) hebben niet de tekst verbranden, maar: gevonden - niet purotsetai maar heuresetai. Greijdanus zegt: het is onmiskenbaar dat de laatste lezing nl. de aarde en de werken erop zullen gevonden worden, de moeilijkste is. Ze valt uit de gedachtegang - ze past er niet in - en daarom is die lezing van de tekst - gesteund als ze bovendien is door de 2 meest gezaghebbende handschriften de ware tekst.

Toen ik dit vers onderzocht heeft deze ontdekking mij wel zeer verrast. Moet u nagaan: Petrus geeft er blijk van dat hij volledig op de hoogte is van de Griekse Stoïcijnse toekomstverwachting. Dat blijkt uit zijn gebruik van het woord vuur en elementen.

(Valse) elementen?

In de Stoïcijnse wereldbeschouwing rijzen in een voortdurende kringloop van wereld-tijdperken uit het goddelijke vuur van de logos steeds opnieuw werelden op en gaan erin onder. Deze onderscheidt vier elementen: vuur, lucht, water en aarde, die tegelijk als bezielde wezens gedacht werden en macht uitoefenen over de mensen.

Zo kan het gebeuren dat het woord voor 'elementen' (Grieks: stoicheia) door andere exegeten vertaald wordt met 'geesten' of engelmachten. Augustinus meende dat je het maar het best kon vertalen met 'sterren' (die immers in het pantheïstisch denken macht over mensen werd toegeschreven...)

Hoe ook: deze elementen zullen bij de verschijning van Jezus Christus worden weggevaagd - ontbonden door het vuur waarin Hij verschijnt.

Petrus gaat lijnrecht in tegen de stoa en het heidendom als hij er in een adem aan toevoegt: maar de aarde en de werken erop zullen gevonden worden...!

Verrast

Het woord vinden heeft in het N.T. een blijde klank. „Mijn zoon hier was verloren en is gevonden”, dat Jezus in de gelijkenis. D.w.z. ik dacht dat ik hem kwijt was, maar God dank: als door een wonder heb ik hem mogen terugvinden. Dat is de betekenis van Petrus' woord. Als Petrus spreekt van ondergang betreft het „de goddeloze mensen” vs. 7 - en slaat het op de hemelen die brandend vergaan - en de elementen die zullen wegsmelten. Blijkbaar steekt God zijn verlaten huis als Hij op aarde komt in de brand...

Bovendien zal Hij al die machten en krachten die elementair genoemd worden voor deze wereld wegschroeven. Zij horen niet bij Gods goede schepping, die dan gereinigd van alles wat er niet in thuis hoort te voorschijn zal komen. Precies zoals de zondvloed waarmee Petrus deze crisis vergelijkt de aarde niet vernietigde maar reinigde.

Het is daarom onjuist om bij 2 Petrus 3 : 10 te denken aan scheikundige elementen. Om die reden is het een verkeerde associatie als wij hier denken aan een atoomexplosie of nucleaire wereldbrand. (wordt vervolgd)

¹⁾ Zie Opbouw d.d. 16-5-'86.

De dichter Revius (3)

EX LIBRIS

DOOR T. HOEKSTRA-ZWOLLE

In publikaties over Revius wordt nogal gauw gezegd dat we in hem een calvinist bij uitstek aantreffen. Ik heb daar zo mijn twijfels over en kom daar nog wel op, maar dat hij oog had voor de praktische zielszorg kan duidelijk worden uit het gedicht waarmee ik vandaag wil beginnen:

Verdorvenheid

*Een man lag in een gracht, zijn nabuur tot hem naakte
En zei: „Hoe komt het, maag, dat gij hierin geraakte?”
„Ach”, riep de ander, „Vriend, en vraag daar nu niet na.
Maar helpt mij hieruit, eer ik te gronde ga.”
In Adam zijn wij al verdorven en verloren,
Der vragers is geen eind’ die scherpelijk na-sporen
En zoeken door wat weg en hoe dat kon geschien;
Maar (wat het nodigst is) zeer weinig daarnaar zien
Hoe zij uit deze kuil eens mogen zijn geheven
En treden tot een nieuw en God-gevallig leven.*

(Toelichting: maag is eigenlijk familielid, ik zou hier vertalen: vriend. En verder: in de zeventiende eeuw maakt men geen verschil tussen na en naar.)

Revius wist genoeg van theologie en van „dogmatiek”, maar hij houdt ons hier praktische wijsheid voor: aan al die theorie hebben we niet zo veel, het is veel belangrijker dat we weten hoe we uit onze ellendige situatie kunnen komen. Dàt is ook het thema dat zijn religieuze poëzie voor een heel belangrijk deel beheerst: ellende en verlossing. Maar is dat typisch calvinistisch? Onwillekeurig dringt zich aan mij op de bekende trits van de Heidelbergse Catechismus: ellende, verlossing en dankbaarheid; ik vind het merkwaardig dat ik dat laatste woord bij Revius eigenlijk niet aantref. Of reageer ik vanuit onze eeuw en heb ik geen goed beeld van het theologisch denken in die tijd? Dat is natuurlijk heel goed mogelijk en in elk geval signaleer ik wèl dat Revius spreekt van een „nieuw en God-gevallig leven”.

Dat men in de zeventiende eeuw dacht en reageerde op een manier die niet bepaald de onze is, kan blijken uit:

Brandende Bos

*Hoe komt het dat de bos tot aan de hemel blaket
En door zo grote vuur tot asse niet geraket?
Verwondert u des niet, o Mozes, lieve man,
Want God is in den bos die ze bewaren kan.
Hoe komt het dat de kerk als in een oven gloeiet,
Vervolged, onderdrukt, en even heerlijk bloeiet?
Verwondert u des niet, o Christen, want de Heer
De Heer is in zijn kerk: die laat ze nimmermeer.*

Zouden wij een dergelijke toepassing van de brandende braamstruik (Exodus 2 : 2) nú nog verwachten? In elk geval ik niet, en ik denk dat de predikant die nu zo iets in zijn preek zou brengen, terecht enige kritiek te horen zou krijgen. Toch zijn dergelijke

toepassingen inderdaad wel van de kansel verkondigd. Ik herinner mij nog altijd de preek van de beroemde ds Dumarchie over de blinde Bartimeüs. „Hij, zijn mantel afwerpende”, was b.v. aanleiding tot de aansporing dat we er allemaal geestelijk naakt voor komen te staan, het geestelijke jasje moet uit, gemeente! Zulke dwaze toepassingen hoor ik gelukkig niet in onze kring, maar wat Revius als predikant misschien (?) niet deed, kon hij zich als dichter wèl veroorloven. En er ging wel degelijk troost van dit gedicht uit. Vergeet niet dat de brandstapels nog rookten en de strijd met Spanje nog in volle gang was!

Vandaag wil ik u ook nog kennis laten maken met een gedicht dat mijns inziens één van de meest typerende uit de tijd van de Renaissance is. Het is de tijd van een bijna grenzeloze bewondering voor wat de klassieken, de Romeinen en Grieken, hebben gepresteerd. Ook Revius heeft de klassieke cultuur terdege gekend en hij heeft die bewonderd en nagevolgd. We moeten, zegt hij, die cultuur integreren in de onze, maar we moeten die dan eerst wel ontdoen van alle verkeerde elementen. En de dichter-theoloog verbindt die gedachte opnieuw aan een bijbelgedeelte, Deuteronomium 21:10-13. Daar staat dat een Israëliet een krijgsgevangen vrouw tot de zijne mocht maken, maar dan moest zij eerst haar hoofd scheren, haar nagels afknippen, andere kleren aantrekken en een maand lang moest zij gelegenheid krijgen haar vader en moeder te bewenen. Ziehier wat Revius daarover schreef:

Heidens Houwelijk

*Zo wie een schone vrouw van griek of ander heiden
Ving in de oorlog en daarvan niet wilde scheiden,
Haar nagels korten moest, afsnijden al haar haar,
Veranderen haar kleed, en trouwen ze daarnaar.
O dichters, wilt gij u vermaken in de minne
Van de Romeinse of Griekse Piërinne,
Snoeit af al wat ze heeft van weidse dertelheid,
Van domme afgodij, en spitse schamperheid,
Omhelzet ze daarna, zij zal u kinders geven,
Die uw gedachtenis in eeuwigheid doen leven.*

(Toelichting: minne = liefde; Piërinne = muze, kunstgodin; dertelheid = weelderigheid; spitse schamperheid = hatelijke spot. De „kinders” zijn natuurlijk de gedichten die daarna ontstaan.)

Deze „toepassing” vinden we al bij enkele schrijvers uit de vroege christelijke tijd. Revius was een belezen man, hij kende ook de oude christelijke schrijvers.

Voor vandaag zullen we het hier maar bij laten; na de vakantie hoop ik de draad weer op te nemen. Revius kende weliswaar dat begrip vakantie niet, maar het is toch wel aardig af te sluiten met het volgende:

Reizen

*Wat baat het, veel gereisd in landen wijd-gelegen,
Zo gij niet in en gaat des Heeren smalle wegen?
Wat baat het te bezien zo menig schone stad,
Zo gij het hemelrijk in ’t harte niet bevat?
Wat baat het dat gij roemt van velerhande spraken,
Indien des Geestes taal u niet en kan vermaken?
Wat baat het dat gij weet, en vele daarvan kout,
Hoe hier of daar een waard zijn gasten onderhoudt,
Indien gij niet en weet hoe dat gij moet onthalen
Die gast die in uw ziel komt van de hemel dalen?
Reist vrij ter plaatsen daar gij vreemde dingen ziet,
Maar wacht u en vervreemdt van uwe Schepper niet.*

En, hoeveel mensen heb je bekeerd?

„Campingevangelisatie? O, dan gaan jullie zeker na afloop van een partijtje volleybal met de campinggasten zingen en bijbellezen?”
„Waarom moet je zo nodig die mensen van God vertellen? Laat ze toch met rust; zij zijn ook maar op vakantie.”
„En, hoeveel mensen heb je bekeerd?”

Vragen die gesteld worden aan medewerkers van campingevangelisatieacties.

Vragen die boekdelen spreken over hoe weinig men eigenlijk weet van dit werk. En als je weet dat vragen zoals deze soms zelfs gesteld worden door naaste familieleden, dan is het duidelijk dat het hoog tijd is voor een stukje voorlichting. Misschien dat iemand na lezing hiervan bij zichzelf denkt: is campingevangelisatie iets voor mij? Of: is campingevangelisatie iets voor onze kerk?

Samen met de Christelijke Gereformeerde Kerk van Utrecht-Centrum organiseert de Nederlands Gereformeerde Kerk van Utrecht, dit jaar al weer voor de zesde keer, de evangelisatie-actie op camping Ackersate in Voorthuizen. Ruim vijftien jonge mensen geven hier elk twee weken van hun vakantie om zo gedurende zes weken op de camping aanwezig te zijn. Als christenen aanwezig te zijn, want dáár gaat het tenslotte om. Gedurende zes weken zijn zij aanwezig om de campinggasten - zo mogelijk en waar passend - te confronteren (of soms alleen maar: kennis te laten maken) met God, om Zijn Woord te laten horen. Dat gebeurt tijdens de dagelijkse kinderclubs en avondsluitingen in de „grote tent” en de zondagse evangelisatiediensten in de campingkantine. Daarnaast bieden zij, alleen al door hun aanwezigheid op de camping, campinggasten die zelf niet naar deze bijeenkomsten komen de gelegenheid om toch te spreken over God, hun geloven of de kerk. Tijdens de tent-aan-tent-bezoeken bijvoorbeeld, of zomaar op een veldje naar aanleiding van een artikeltje in de door het team verspreide campingkrant.

Evangelisatie en recreatie

Gedurende die zes weken zijn de vijftien jongelui, in leeftijd variërend van achttien tot vijftientwintig jaar, óók aanwezig om allerlei recreatieve activiteiten voor de campinggasten te organiseren. Kinderzeskampen met - zoals regelmatig gebeurd is - zestig deelnemers in het veld en honderd ouders daar omheen. Ringsteekwedstrijden met vijftig deelnemers, ruim tweehonderd toeschouwers en vele, vele liters water. Gezinspeurtochten, waaraan

DOOR
G. A. BAKKER
ZEIST

eigenlijk altijd tientallen mensen meedoen. En ook: pannenkoeken bakken voor de kleinsten, en gezamenlijke maaltijden met ouderen.

Dus: evangelisatie en recreatie, waarbij het een niet zonder het ander kan.

De vraag waarmee we begonnen, „Dan gaan jullie zeker na afloop van een partijtje volleybal met de campinggasten zingen en bijbellezen?”, is dus niet zo heel vreemd. Maar toch doet de in de vraag verscholen liggende suggestie van geforceerdheid en opdringerigheid geen recht aan de werkelijkheid, die veel meer zo is, dat soms gasten na afloop van een partijtje volleybal zelf „blijven hangen” om - om welke reden dan ook - de dan volgende avondsluiting bij te wonen.

Vooroordelen wegnemen

Hierin ligt ook een deel van het antwoord op de tweede vraag, „Waarom moet je zo nodig die mensen tijdens hun vakantie van God vertellen?”. Waar de drempel van onze kerken voor buitenkerkelijken te hoog is, is het camping-evangelisatiewerk met haar relatief lage drempel geschikt om die mensen te bereiken - bijvoorbeeld via zo'n avondsluiting - en blijken ze juist in hun (ontspannen) vakantietijd ontvankelijker te zijn voor het Evangelie.

Natuurlijk, soms worden er ook wel eens mensen aangesproken die „voor zoiets niet gestoord willen worden” en die zeggen:

„Ja maar wij zijn nu op vakantie hoor” - die worden dan ook verder met rust gelaten. Toch gebeurt het vaker dat mensen wel willen praten. Al is het alleen maar dat zij bijvoorbeeld hun klachten over de KERK willen uiten. Over „die schijnheilige zakenman voor in de kerk die door de week anderen oplicht”. Of over de „bedelaars om vrijwillige kerkelijke bijdragen”. Meer dan eens blijken zij dan verwonderd te zijn over de antwoorden die zij krijgen, zelfs over het luisterend oor dat zij „eindelijk” eens bij „kerkmensen. want dat zijn jullie toch wel” krijgen.

Op deze wijze kan campingevangelisatie goed werk verrichten en kunnen de vooroordelen die er over christenen bestaan een beetje weggenomen worden. „Dragen christelijke meisjes dan niet allemaal rokken (in plaats van broeken)?”, vroeg eens een campinggast. Veelzeggend en herkenbaar is zijn vraag; het antwoord dat hij kreeg droeg bij om een beter zicht te krijgen op hoe christenen leven. Daar zijn de evangelisatieteam dus ook mee bezig, met het voorleven van de christelijke levenswandel. En van dat voorleven gaat - zo blijkt steeds weer - een sterk getuigende werking uit.

Mensen bekeren

„Maar heb je dan al eens iemand bekéerd?”, wordt stevast gevraagd. En als het antwoord niet meteen ja luidt, als bijvoorbeeld gezegd wordt dat door middel van campingevangelisatie minstens wel eens wat vooroordelen worden weggenomen, dan is dat niet voldoende. Je gaat toch naar de camping om mensen te bekeren? Je bent met wel erg weinig tevreden als je jezelf „troost” met het idee dat je hier en daar een vooroordeeltje wat genuanceerd hebt. Wat heeft zo'n actie van zes weken nou voor zin als je al jaren moet constateren dat er niemand echt bekeerd wordt? Dat dit reële vragen zijn, blijkt al uit het feit dat in het verleden door deze denkwijze een aantal medewerkers aan campingevangelisatieacties teleurgesteld afhaakten. En tevens zijn dit de vragen die aangedragen worden op het moment dat iemand gevraagd wordt mee te doen aan campingevangelisatie. Nadat de opmerking „Maar daar ben ik helemaal niet geschikt voor” (à la Mozes) weerlegd is, stelt men meer dan eens juist deze vragen. „Hoeveel mensen heb jij vorig jaar bekeerd? Nou, zie je nou wel. Wat is dan de zin van campingevangelisatie? Waarom zou ik dan daaraan moeten meedoen?”

Van een naar tien

Zoekend naar antwoorden op deze vragen bestaat het gevaar dat je in je eigen gedachten-cirkels blijft ronddraaien. Hoe kun je daar uitbreken? Misschien aan de hand van de volgende punten:

☆ Ds W. G. Rietkerk gebruikte in de preek, die hij hield voor het begin van de allereerste Utrechtse actie, het beeld van een trap met tien treden. Op de eerste trede staat de man die nog nooit van god gehoord heeft, die geen godsbesef heeft. Op de tweede trede staat de man die gelooft dat er „ergens wel iets magtigs is”. Enzo voort. En op de tiende trede staat de „volmaakte christen”. Rietkerk zei toen dat je niet moest verwachten dat je iemand van de eerste naar de tiende trede zou kunnen brengen, dat dat niet realistisch is. Maar je mag zeker de mogelijkheid niet uitsluiten dat je iemand een treetje omhoog helpt. Al is dat in mensenogen misschien niet zo spectaculair.

☆ De eigenaar van de camping vertelde eens aan een teamlid: „Voordat jullie kwamen waren er tieners die nauwelijks wisten wat/wie God is - ze kenden dan wel de vloek waarin Zijn naam voorkomt, maar dat betekende op zich nog niets voor hen. Nu hoor ik geregeld jongelui iets zeggen in de richting van: „Ga je mee naar de avondsluiting, in de grote tent, want daar gaan we ook bidden”. Ze wéten dan al van het bestaan van God, ze weten al iets van bidden...”

☆ Eens kregen alle leden van één der teams (zoals in elk team speelde ook in dit team (min of meer openlijk) de vraag naar resultaten) een briefje van een (pas gescheiden) moeder van twee dochters. Ze bedankte daarin voor wat zij voor haar en haar dochters betekend hadden en ze vertelde dat ze - na een wat langere periode niet meer naar de kerk te hebben kunnen gaan - nu weer met haar dochters ter kerke ging. De teamleden spraken er later licht verwonderd met elkaar over; dat ze zoveel voor de schrijfster van die brieven betekend hadden...? Het was voor hen alsof ze een bloempje tussen het asfalt zagen: zo weinig duidelijke reacties, zo weinig dankbare geluiden en dan opeens dit. Toen zeiden ze tegen elkaar: „misschien zag God onze neiging om teleurgesteld te raken en wil Hij, door dit aan ons te tonen, ons bemoedigen in het werk.”

☆ Campingevangelisatiewerk is geen mensenwerk. Hoe goed iemand ook zijn best doet om

een ander te bekeren, het zal hem niet lukken als God het niet doet.

En jij als lid van een camping-evangelisatieteam, heb je omdat je zoveel van mensen en van God houdt, aan Hem beschikbaar gesteld voor dat werk om jezelf te geven als instrument dat Hij kan gebruiken. Het belangrijkste is dat je AANWEZIG bent op de camping, klaar om in te springen op de kansen en de mogelijkheden die God geeft.

Tot 16 augustus aanwezig

Is campingevangelisatie iets voor jou?

Misschien zou je het eerst nog wel eens willen bekijken en meemaken. Dat kan. Bijvoorbeeld op camping Ackersate in Voorthuizen. Daar is men tot zaterdag 16 augustus aanwezig. En daar kun je dus ook met eventuele vragen terecht.

Is campingevangelisatie misschien iets voor uw gemeente? Waarschijnlijk zit u met nog vele vragen voordat u een bevestigend antwoord op deze vraag zou durven geven. Ook met die vragen kunt u terecht bij de teamleden op Ackersate. Zij verwijzen u eventueel door naar de organisatoren uit de gemeente Utrecht, met wie u zou kunnen spreken over het 'Hoe te handelen bij het beginnen van een campingevangelisatie-campagne'.

Uit breder kring

Aktie „Oog voor elkaar”

Zendingswerk en komkommertijd kunnen niet samengaan! Juist in de zomertijd vraagt het werk in Azië onze bijzondere aandacht door de actie „Oog voor elkaar”. Deze uitdrukking drukt de bedoeling van de actie zeer nauwkeurig uit: wij voelen ons **bewogen** en **verantwoordelijk** voor onze medemens en medechristenen in nood! Door middel van uw bijdragen stellen wij namelijk de zendingswerkers in staat deze nood te lenigen.

Laat het voor hen geen **komkommertijd** zijn, maar doet u er dit keer een **extra-schepje bovenop**, door uw bijdrage te storten op giro 19.42.305 t.n.v. de BMZG te Zeist met vermelding van actie: „Oog voor elkaar”. U kunt tevens het (gratis) nieuwsblad van de BMZG aanvragen om u nog meer op de hoogte te stellen van het werk in Azië. Vraagt u speciaal het nummer „Jeugd en Zending” en/of „Gebet en Zending” aan bij het secretariaat BMZG, Kralingweg 10a, 3707 HV Zeist, tel. 03404-13741.

Een detective rondom het ambt en de plaats van de vrouw in de gemeente (1)

Vorig jaar verscheen een boek, waarin veel speurwerk wordt gedaan naar de verhouding van man en vrouw in de gemeente. Het brengt verrassende exegeses, maakt informerende uitstapjes met toekomstige vergezichten en historische terugblikken, het leidt niet op dwaalwegen, maar blijft op het goede spoor. Het roept de hedendaagse kerken van Gereformeerde origine op om op creatieve en bijbelse wijze naar wegen te zoeken om de vrouw in de gemeente de plaats te geven die haar toekomt, en dat niet alleen in het diakonaat, maar ook in catechese, pastoraat, apostolaat (zending) en ouderwijs. Het pleit voor een gedifferentieerde ambtsinvulling voor dat van diaken, ouderling en herder en leraar. Toch is de ontknoping anders dan verwacht.

Om met de woorden van de voorzitter van de Landelijke Vergadering, dit voorjaar op een der vergaderingen geuit, te spreken: „Het is net een detective, het loopt anders af dan je denkt.” De auteur concludeert dat in kerken van Gereformeerde origine gemeente en vrouwen achterbleven bij wat zij, bijbels gezien, konden zijn (p. 180). En wie is dan die auteur? Dat zullen we nu verklappen.

Studiecommissie Gereformeerde Bond in de N.H. Kerk

De auteur is ds C. den Boer, onder wiens leiding een studiecommissie van zes leden (m.n. predikanten), onderzoek heeft gedaan naar het vraagstuk van de vrouw en de kerkelijke ambten. Maar het resultaat van dit onderzoek omvat aanzienlijk meer dan in bovengenoemde titel tot uitdrukking is gebracht. Ds Den Boer is ook de samensteller van dit boek. In een **Ten Geleide** wordt gezegd, dat de standpunten ten aanzien van de vrouw in het ambt in de Nederlandse Hervormde Kerk nog net zo verdeeld zijn als in de jaren vijftig, zestig. Maar het inmiddels opgekomen feminisme noodzaakt tot weerlegging. Vandaar de bredere aanpak. Wie dus over het feministisch denken wil worden geïnformeerd, kan goed in dit boek terecht, met name in de excursen.

Inhoud

Het boek wil een exegetische oriëntatie bieden inzake de verhouding van man en vrouw in de Bijbel. Het boek is overzichtelijk opgezet.

Twee hoofdgedachten kenmerken het betoog, nl. die van eenheid in verscheidenheid en die van inclusieve representatie. Hoofdstuk I laat vanuit een Gereformeerde traditie, die het zelfgetuigenis van de Schrift als onvoorwaardelijk uitgangspunt kiest, de omgang met de Bijbel zien. Het geeft enkele hermeneutische (uitlegkundige) regels, zoals een gelovige luisterhouding; de erkenning dat de Schrift een eenheid in ver-

DOOR C. M. BREMAN AMSTERDAM

scheidenheid is. Dit roept om een genuanceerde benadering van ieder bijbelboek.

In hoofdstuk II komt de verhouding van man en vrouw in het Oude Testament ter sprake. De auteur begint bij de schepping en exegetiseert „een hulpe als tegenover hem” uit Gen. 2:18, zoals de Statenvertaling precieser weergeeft dan de NBG-vertaling. Den Boer ziet de man als „hulpbehoevend” en de vrouw als degene die de man voorrang geeft en die zijn leiding aanvaardt naar Gods bedoeling. Zij doet dat als gelijkwaardige bijstand van de man, zijn tegenover, zijn overeenkomst, zijn verantwoording. Ze is voor hem toevlucht en schuilplaats. Dat „hulpe als tegenover hem” zijn, is de grandeur van de vrouw. Er is geen sprake van inferioriteit van de vrouw, wel van inclusiviteit. Ze is in de schepping van Adam begrepen. Er is geen rangorde! Wel is er een orde in het scheppingshandelen van God, waarbij man en vrouw hun **eigen** plaats krijgen. Man en vrouw participeren beiden in het beeld Gods.

Er wordt ook ingegaan op de (wetten ter) bescherming van de vrouw in het oude Israël. Vrouwen kunnen profetes zijn (Hulda), ook richteres (Debora), maar **geen** priesteres. Dat heeft volgens de auteur niets te maken met de tempelprostitutie in de landen rondom Israël, maar

met Gods verkiezend welbehagen. De priesters waren representatief. Op deze regel heeft God nooit een uitzondering gemaakt.

Vrouwen in het Nieuwe Testament

Het volgende hoofdstuk gaat over vrouwen in het Nieuwe Testament. Het laat zien dat Jezus kaders doorbreekt, die worden gekenmerkt door minachting voor de vrouw. Wel kiest Jezus geen vrouw in de kring der apostelen, maar dit hangt samen met de symbolische waarde van het twaalfstal, zijnde de representatie van Israël. Het is geen zaak van exclusiviteit, maar van inclusiviteit.

Vrouwen en haar activiteiten in de (huis)gemeente worden voor het voetlicht gehaald. Van Febe wordt gezegd dat ze diakonos en voorstandster (St.V.) van de gemeente te Kenchreae is geweest (Rom. 16:1, 2).

Een voorstander geeft (mede) leiding aan de gemeente. Zie ook 1 Tim. 3:4 en 12 waar het als werkwoord wordt gebruikt in het kader van de vereisten voor opzieners en diakenen (in vertaling: regeren, bestieren). Febe's leiding geven wordt niet in ambtelijke zin opgevat, hoewel er naar mijn mening weinig verschil is tussen de uitdrukking „diakonos van de gemeente” en „de oudsten van de gemeente” (zie Hand. 20:17 en Jac. 5:14) waarvoor dat wel zou gelden. Den Boer erkent dat Febe diaken kan zijn geweest, hij meent echter dat deze tekst niet als bewijstekst voor vrouwelijke diakenen kan worden gebruikt, maar dat de tekst wel duidelijk maakt dat vrouwen een taak in het kerkewerk hadden.

Ook de actieve betrokkenheid van Euodia en Syntyche bij de Evangelieverkondiging wordt besproken. Misschien zijn beide vrouwen door haar onenigheid buiten de gemeente gesloten, en wordt de gemeente opgeroepen haar „behulpzaam” te zijn, zodat zij weer binnen de gemeente kunnen worden aanvaard.

Gal. 3:27-28, de tekst die vaak wordt aangehaald als een bewijspplaats voor de openstelling van het ambt voor de vrouw, wordt ook onder de loupe genomen. In deze tekst wordt gezegd dat in Christus noch mannelijk, noch vrouwelijk is. Paulus geeft de vrouw hier eerherstel. Vanuit

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288
Gironummer 404945
t.n.v. Geref. Persver. Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie.
Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen.
Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar.
Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

het „één-zijn” in Christus doet de vrouw voluit mee, net zo waardevol als de man. Maar deze geheiligde houding heft niet iedere onderscheiding op in de ordening van het gemeentelven.

„Zwijgteksten” in het Nieuwe Testament

Hoofdstuk IV gaat nader in op de zgn. „zwijgteksten” in het N.T.

Den Boer pleit er sterk voor om de gedeelten, waarin Paulus de vrouw verbiedt in de gemeente te spreken en/of te leren (1 Cor. 14:34-35 en 1 Tim. 2:11 vv) te verstaan tegen de brede achtergrond van het NT-ische getuigenis met betrekking tot de vrouw. Een centraal gegeven als van Gal. 3:28 mag daarom als een brandglas boven deze tekstgedeelten worden gehouden. Paulus laat zonder onderscheid man en vrouw delen in de veelheid van de charismata. De auteur is overtuigd, dat Paulus in 1 Cor. 11 op geen enkele manier het bidden en profeteren van de vrouw in de gemeentelijke samenkomst ter discussie stelt, maar dat Paulus ook drie hoofdstukken later schrijft dat vrouwen in de gemeenten moeten zwijgen. Daarom is de vraag, wat Paulus in 1 Cor. 14 met zwijgen bedoeld kan hebben, een des te moeilijker vraag geworden. Verschillende oplossingen passeren de revue. Den Boer concludeert dat Paulus in

1 Cor. 11 waarschuwt tegen een wereldse emancipatiedrift, en tegen een misbruik van haar in Christus verworven vrijheid. In 1 Cor. 14 kan geen absoluut spreekverbod voor de (gehuwde) vrouw bedoeld zijn. De reden waarom vrouwen in de Corinthische gemeente niet mogen spreken, is misschien omdat deze vrouwen extra moeilijke vragen stelden, waardoor ze (haar) mannen voor ondoordachte problemen stelden. Paulus ziet volgens de auteur het stellen van lastige vragen als ordeverstoring gedrag. Paulus vermaant de vrouwen in de samenkomsten der gemeente niet te domineren door een interrumperend spreken.

Zo'n verrassende exegese kent het boek niet ten aanzien van 1 Tim. 2:11 vv. Daarvoor moeten we bij dr D. Holwerda zijn. Den Boer maakt duidelijk dat „didaskēn” (leren in de zin van onderricht geven) in het N.T. bij Paulus enerzijds betekent een apostolisch bevochtigd leren (2 Thess. 2:15, Col. 2:7) en anderzijds een bezigheid van christenen onderling lijkt te zijn (Col. 3:16, Rom. 12:7).

De gemeente

Hoofdstuk V gaat in op de gemeente: haar fundament, haar charismatische geleding, haar toerusting, haar opzicht en haar diakonaat. Erkend wordt, dat er vrouwelijke diakenen zijn geweest (1 Tim. 3:11), maar uit deze tekst kan niet worden afgeleid, dat er door vrouwen en mannen op dezelf-

de wijze als diaken werd gediend. Ook 1 Tim. 5:9 vv wordt genoemd als voorbeeld van samenwerking tussen mannen en vrouwen in het diakonaat. De weduwen in dit vers zijn leraressen van het goede.

(wordt vervolgd)

N.a.v. C. den Boer,
Man en vrouw in bijbels perspectief; een bijbels-theologische verkenning van de man-vrouw verhouding met het oog op de gemeente.

Kok, Kampen 1985, 214 pagina's.
Prijs ± f 29,75.

Redactie ontving

B. de Groot, **De Zwijndrechtse Nieuwlichters - Zoekers van het Koninkrijk Gods**; 125 blz., f 21,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Drs A. G. Knevel (red.) e.a., **Rondom seksualiteit**: Theologische Verkenningen, serie Bijbel en praktijk; 69 blz., f 12,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Albert Schweitzer, **Mens zijn voor de mensen**; citaten uit zijn brieven, verzameld en vertaald door Hans Bouma. 99 blz., f 14,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Fred Blokhuis / F. J. Kerkhof, **Feminisme - maakt dat nou gelukkig?** Alpha en Omega-reeks, nr. 2; 23 blz., te bestellen door overmaking van f 3,60 (inkl. verzendkosten op rekening nr. 69.20.60.316 t.n.v. C. en E. J. Baardewijk, Wezep (gironr. van de bank: 83.45.86)).

Gé Verheul, **Een zwerftocht langs tien jaar kerkepad**; 160 blz., f 35,—; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Levenspartner èn geloofsgenoot, kan dat dan?

U bent op zoek naar een partner. En stuit daarbij steeds op teleurstellingen. Want u wilt niet alleen uw leven met hem of haar delen. Maar ook uw geloof.
Er zijn genoeg mensen die er net zo over denken als u. Maar hoe komt u met ze in contact?
Vraagt u eens naar de brochure van de Stichting Reformatorische Huwelijksbemiddeling. SRH kan u op verantwoorde wijze helpen bij het vinden van een levenspartner, die ook qua geloofsovertuiging bij u past.
SRH. Een partner die bij u past.
Bel of schrijf voor meer informatie: SRH, Postbus 341, 8260 AH Kampen, telefoon 05202-13999
Erkend door de Raad van Toezicht

Vakantie... of geen vakantie?

Vergeet uw medemens **JUIST NU** niet

Help de nood in Azië lenigen!!
door uw steun aan de aktie:

„OOG VOOR ELKAAR”

Richtbedrag: f100.000,-
op giro 19.42.305 van de BMZG te Zeist, met vermelding:
„Zomeraktie”

Vraag ook (gratis) Nieuwsblad over „zending en gebed”, Krakelingweg 10, 3707 HV Zeist, tel. 03404-13741.

